

EESTI VABARIIK REETIS OMA SÕDURID

Kõrge rahvaesindajate kogu on oma otsuse teinud ¹⁾. Eestlased oma vabaduse eest II maailmasõja ajal võidelnud ei ole ja loril lõpp. Need umbes 70 tuhat eesti meest, kes tolleaegsete Eesti põrandaaluste riigivõimu organite üleskutsetele järgnedes relva kätte võtsid, et Nõukogude Liidu vastu võidelda ei ole mitte vabadusvõitlejad (ehkki nad oma rumaluses võib-olla nii arvasid), vaid lihtsalt natsistliku Saksamaa käsilased. Seega sõjakurjategijad, kes mitte mingit tunnustust ja austust ei vääri. Mis puutub aga üleskutsujatesse, eesotsas tolleaegse peaministri J Uluotsa ja Eesti Vabariigi Rahvuskomiteega, siis tundub, et need ja nende poolt lausutu ei vääri Riigikogu saadikute arvates nähtavasti üleüldse mingit tähelepanu. Mis riigivõimuorganid nad siis ikka olid. Ja nii on asjad meie tänapäeva riigikogulaste arvates siis selged ning pikemat arutelu enam ei vaja.

Kuid mitte kõikide eestlaste jaoks ei ole küsimused nii selged, nagu nad rahvaesindajatele näivad olevat. Nimelt on viimastel aastatel toimunud sündmused ja Eesti Vabariigi juhtkonna hoiakud äratanud paljudes nendes, kes oma nooruse ja lisaks sellele sageli ka suure osa oma elust on tahes-tahtmata pidanud ohverdama oma kunagisele noorusideaalile vabast Eestist, sageli nõrdimuse ja on tõstatanud nende jaoks küsimuse - kas see, mida kunagi kodumaa armastuse tuhinas sai tehtud, oli ikka õige või tuleb see lihtsalt nooruse rumaluse arvele kanda? Kas ikka elaks veel nii, kui elu saaks korrata? Muidugi, kaotatud aastaid ja võimalusi enam tagasi ei saa, kuid mõtted on kangekaelsed ja see, kord üles kerkinud küsimus, jääb paljudel nähtavasti surmani meelde mõlkuma.

ENSV ajal oli asi selge - isamaa kaitsjad olid need, kes olid teeninud Nõukogude Armees. Nemad olid Eesti vabastajad fašistlike okupantide kütisist. Kõik teised, sõjas nii või teisiti osalenud mehed, olid paremal juhul kas vaenlase propaganda poolt eksitusse viidud või, halvemal juhul, kujutasid endast lihtsalt natsistlikke bandiite, kes võitlesid Nõukogude Liidu ja seega ka demokraatia ning töörahva vastu. Ühe sõnaga - tegu oli isamaa äraandjatega, kes selle eest said ka oma karistuse. Pikad vangilaagriaastad ja igasugused muud repressioonid olid oi kui paljudele tasuks isamaa-armastuse eest. Paljud aga jäidki igaveseks kaugele võõramaa mulda. Kuid kunagiste sõdurite hinges oli teadmine, mis aitas vastu pidada - ehkki sõda oli kaotatud, oli seistud õige asja eest.

Kuid siis - Eesti taasiseseisvus. See oli uskumatu sündmus, salajaste unelmate täitumine. Ei olnud Eestis vist teisi inimesi, kelle jaoks Eesti iseseisvus oleks olnud kallim ja oodatud, kui need, elust räsitud kunagised sõdurid. Võttis aega mis võttis, aga lõpuks ometi saabus võit. Lahingute raskused ja laagrite kannatused ei olnud asjatud. Tekkis lootus, et ehk saabub nüüd ka tunnustus nendele meestele, kes kunagi seisid Eesti piiride kaitsel. Ei, ega mingeid erilisi soodustusi või aupäist ei julgetud soovida. Oli selge, et riik oli vaene. Piisanuks sellestki, kui oleks ametlikult öeldud, et poisid, te seisite õige asja eest.

Paraku nii lihtsalt need asjad siiski ei läinud, kui esialgu võis loota. Esialgne vabanemise eufooria ja lootus õigluse jaluleseadmisele hajus pärast Eesti taasiseseisvumist üsnagi kiiresti. Suurel määral Kompartei ja Komsomoli ridadest tulnud vabariigi uus juhtkond tajus peagi, et Saksa sõjaväes teeninud meeste esiletõstmisega on oht sattuda lääneriikide silmis ebasoosingusse ja kellel seda siis ikka nii väga vaja oli. Lisaks sellele oli vahepeal, nõukogude võimu ajal, peale kasvanud uus põlvkond inimesi, kelle jaoks selline isamaa armastus, mis vajaduse korral nõuab ka ohverdamist oli arusaamatu ja kellele Eesti Vabariik oli oluline ainult sedavõrd, kuivõrd siin oli võimalik karjääri teha või varandust koguda. Rahvuslik uhkus ja ühtekuuluvustunne kui selline ei maksnud enam midagi. Esmatähtis oli vaid isiklik heaolu. Mis sellest, et tulemuseks oli suur varanduslik kihistumine ja "kaks Eestit". Teise, selle vaese Eesti peale võis ju lihtsalt sülitada. Ja nii asusidki Eesti valitsusringkonnad siis tasapisi nende poolele, kelle jaoks eestlaste võitlus oma vabaduse eest saksa või soome mundris oli ebasoovitav nähtus, mis Euroopa Liidu korralike kodanike arusaamadesse hästi ei mahu. Sai ju Eesti valitsejate jaoks oluliseks ainult see, mis teised meist küll arvavad.

Paraku on igal asjal kaks otsa. Järjest rohkem tuli kunagistel sõduritel hakata häbi tundma oma valitsejate arguse ja printsiihituse pärast. Suures lõmitamise tuhinas unustati Eesti ajalugu ja eestlaste sõdurivaprus. Et Venemaa võimud ja juudiringkonnad on alati püüdnud neid, kes Nõukogude Liidu vastu on julgenud võidelda fašistideks ja sakslaste käsilasteks tembeldada on ammutuntud lugu. Niisamuti on rünnatud ka praegust Eesti Vabariiki venelaste inimõiguste rikkumise ja muude olematute pattude eest. Kuid on kurb, et ükski taasiseseisvunud Eesti valitsus ei ole julgenud sirge seljaga avalikult ajaloolist tõe tunnistada ja öelda, et need mehed, kes neil kaugetel aegadel järgnesid tollase Eesti valitsuse üleskutsetele ja püüdsid oma kodumaad rasketes lahingutes kaitsta nõukogude terrorismi eest, ei võidelnud mitte Suur-Saksamaa eest, vaid pidasid omaenese sõda, mille lõppeesmärgiks oli Eesti riikliku iseseisvuse taastamine. Suur vabatahtlike ja mobilisatsioonikutse peale kokkutulnute arv aga näitab, et Nõukogude Liidu vastases võitluses ei osalenud mitte mingi kitsas natsistlikult meelestatud isikute grupp, vaid võitlus punarežiimi vastu oli valdava osa eestlaste arvates hädavajalik. Vaba Eesti, mitte aga Suur-Saksamaa oli eesmärk, mille nimel võideldi [2](#)).

Paraku tuli seda teha olukorras, mida lääneriikide kodanikud (ja tundub, et ka paljud nõukogude ajal üleskasvanud nooremad eestlased) hästi mõista ei suuda. Oli lääneriikidel tol ajal ju ainult üks vaenlane – Saksamaa, kelle vastu võideldi. Eestlastel oli vaenlasi kaks – Nõukogude Liit ja Saksamaa, kelledest vaenlaseks nr. 1 oli Nõukogude Liit. Ajalooline kurioosum on aga see, et antud situatsioonis eestlastel teist liitlast peale Saksamaa võitluses Nõukogude Liidu vastu võtta ei olnud. Võitlesid ju lääneriigid koos Nõukogude Liiduga. Ja nii tuli teha raske valik. Ainus võimalik moodus relvaga käes punase terrorismi tagasituleku vastu võitlemiseks oli teha seda saksa mundris (Soome minek oli siiski vaid suhteliselt vähestele võimalik). Ja nii siis võideldi lootuses, et mõlemad, nii Nõukogude Liit kui ka Saksamaa purustatakse ja liitlaste abiga õnnestub lõpuks Eesti iseseisvus taastada. Lootused selleks olid seotud Atlandi Hartaga, kuulujutud mille

sõlmimise kohta jõudsid ka Eestisse. Paraku oli lootus lääneriikide abile Eesti iseseisvuse taastamisel naiivne lootus, sest lääneliitlased olid Atlandi Hartale rahumeeles sülitanud ja kogu Ida-Euroopa juba Nõukogude Liidule maha müünud. Kuid see on tagantjärele tarkus, mida rindesõdur tol ajal lihtsalt ei teadnud. Loodeti imele, 1918. aasta sündmuste kordumisele, sest muud ju üle ei jäänud.

Paraku on tänini võimul olnud Eesti Vabariigi valitsused ja Riigikogu koosseisud maailma avalikkusele kõigest sellest vaikinud (või ainult õige arglikult rääkinud). Kuid ka vaikimine on sõnum. Valitsus ja Riigikogu oma vaikimise ja avaliku kõrvalehoidmisega vabadusvõitlejate üritustest (keelates vahepeal isegi Kaitseliidu osavõtu nendest) on põhimõtteliselt asunud nende poolele, kes eestlasi süüdistavad fašismis ja Suur-Saksamaa eest võitlemises. Kui juba Eesti valitsus ise näitab oma distantseerumisega vabadusvõitlejatest, et ta on süüdistustega nõus, siis miks peaksid venelased, juudid ja muud välismaalased teisiti arvama. Järelikult – nii see siis ongi. Oma viimase otsusega Riigikogu aga ainult kinnitab ülaltoodut.

Mis puutub aga eestlaste, eriti vanemate põlvkondade arvamusse, siis nende usk sellesse, et Eesti riik kaitseb oma kodanikke ajaloovõltsijate valesüüdistuste eest hakkab tasapisi kaduma. Neile on riigijuhtide moraalne argus ja printsiibitus silmaga näha, ükskõik mida eneseõigustuseks ka ei räägita. Punaarmeele mundris Pronkssõdur Tõnismäel ja selle ümber toimuvad punaveteranide kokkutulekud meie valitsejaid ilmselt ei häiri, mis sest, et tegemist on Eestit okupeerinud armee mundriga, selle riigi mundriga, kes tõi Eestile ka pärast sõda tohutuid kannatusi. Saksa sõduri mundris Eesti iseseisvuse eest võidelnud eestlase kujuga mälestussamba püstitamise aga kutsus esile paanika. Mis sellest, et selle mundrikuue lõkmetel olev embleem – soomustatud käsi mõõgaga - pärineb Eesti Vabadusriistilt ja seda kanti ka tegelikult. Et sellega nullitakse kümnete tuhandete Eesti eest võidelnud meeste eneseohverdus, seatakse kahtluse alla eestlaste õigus oma vabadust kaitsta ja hävitatakse eestlaste kaitsetahe ei paista mitte kedagi huvitavat. Arad ja välisriikide ees pugejalikud valitsusrikkonnad oma orjameelse lömitamisega ei ärata oma riigi kodanikes aga austust ja uhkustunnet, vaid häbi, et ollakse sellise riigi kodanikud.

Kuid mis seal ikka teha. Öeldakse, et iga rahvas on väärt oma valitsejaid. Saksa sõjaväes teeninud mehed peavad endale aru andma, et nad on sõja, ja mitte ainult relvavõitluse, vaid ka ideoloogilise võitluse paljude, praegu võimulolevate ja pealetulevate nooremate eestlaste isamaalisuse ja rahvusliku iseteadvuse eest nõukogude võimule nähtavasti lootusetult kaotanud. Sajandeid kestnud, eestlaste iseloomu vorminud orjaag ja nõukogude okupatsioon olid liiga pikad, et aastatel 1918 – 1940, võiduka Vabadussõja ajal ja järel Eestis tekkinud rahvuslik iseteadvus ja aated oleks suutnud eesti ühiskonnas piisavalt kinnistuda (nende aadete vaimus kasvanud mehed läksid enamikus kodumaa eest sõtta ja kas langesid, või istusid aastaid vangilaagrites). Ja nii ongi juhtunud, et selle maailma vägevaid kummardavaid, ilma iseseisvalt mõtlemata kõigega nõustuvaid alandlikke lakeisid on eestlaste hulgas tänu aastaid kestnud nõukogulikule kasvatussele nähtavasti üsnagi palju. Kunagises Eesti Vabariigis eriti noorte hulgas

valitsenud isamaalisust ei ole Eestis taasiseseisvumise järgi suudetud, aga võib-olla ka et tahetud taastada. Ja nii võivadki vanemad inimesed, kelle roll meie elus on juba üsna pisikeseks kuivanud, meie valitsusringkondade tegevust küll häbeneda ja kiruda, noorematel ei paista sellest aga sooja ega külma olevat.

Öeldakse, et noorematel põlvkondadel on kasulik õppida oma eelkäijate kogemustest. Mida õpetlikku võiksid vanamehed oma järeltulejatele, kes nüüd või tulevikus Eesti kaitseväes teenivad või siis, kui on tekkinud kodumaa kaitsmise vajadus, reservist uuesti tegevteenistusse kutsutakse siis soovitada. (Viimasel ajal küll tundub, et ega Eesti kaitsmisele eriti ei mõeldagi, loodetakse, et NATO teeb seda meie eest. Meil pidavat piisama ainult oma meeste andmisest lääneriikide okupatsioonivägedesse. Usk lääneriikide sõnapidamisele on vankumatu ja omal ajal Atlanti Hartaga toimunu igaveseks unustatud.) Paistab, et soovitus, kui tänapäeva Eestis vabariigi juhtkonna ja meedia suhtumisest Eesti eest sõdinud meestesse ning raudsest loogikast lähtuda, on üsna ühene – ärge te poisid nii lollid olge, et kunagi Eesti eest pauku teete. Ka siis, kui tundub, et seda kodumaa kaitseks on vaja. Tuletage meelde oma vanaisade kurba saatust. Kunagi ei või teada, kellele see, et eestlased oma kodumaad vajaduse korral ka kaitsta julgevad, ei meeldi. Eesti Vabariigi valitsuse otsuseid ja isamaalisi üleskutseid ei maksa aga eriti tähele panna. Maailma ja tõenäoliselt ka järeltulevate põlvkondade silmis on Eesti president ja ministrid, kui asi tõsiselt läheb, nii väikesed vennad, et nende poolt lausutu jääb ainult tühiseks õhu võnkumiseks. Sellega, et te nende üleskutsetele kuuletusite, te ennast maailma ja järeltulejate silmis, nagu elu on näidanud, õigustada ei saa. Tagantjärele tarkusega võib mõni selle maailma vägevatest või sellele sabaliputajatest alati väita, et teie võitlus ei olnud õige või, kui pealtnäha oligi, siis olid liitlased valed (Eesti üksinda on vaevalt küll võimeline sõda pidama). Eriti hulluks läheb asi aga siis, kui juhtute sõja kaotama. Siis olete kindla peale kurjategijad, sest kaotaja on siin maailmas alati kurjategija. Nii et mõtelge, poisid!

See oleks loogiline soovitus. Kuid peale loogika eksisteerib ka eetika. Kunagised sõdurid olid kasvatatud vaimus, et kodumaa kaitsmine on iga mehe püha kohus, ükskõik, mida see endale isiklikult ka kaasa ei tooks. Ütles ju kunagine sõdurilaulgi:

Teed tagasi meile ju pole,
ehk küll häving on silmade ees.
Vaba Eesti eest palju ei ole,
kui langeb meist viimnegi mees.

Eesti riik ja rahvas kestavad ainult siis, kui vajadusel leidub mehi, kes on valmis kodumaad kaitsma. See on nende jaoks, kes kunagi Eesti piire kaitsesid vankumatu tõde. Sellest loobumine nooremate põlvkondade poolt, ükskõik kui hea elu nimel üksikisiku tasandil, tähendaks varem või hiljem Eesti riigi ja võimalik, et ka rahva lõppu. Ka siin on, mille üle mõelda.

Riigikogu on otsustanud. See otsus tähendab aga seda, et vanad mehed, kes peaaegu kogu oma elu on pidanud oma kunagisele noorusideaalile vabast Eestist ohverdama, peavad oma viimased aastad elama teadmises, et nende unistuste riik, vaba Eesti, on nad reetnud. Ainult

toetuste eraldamine, mida riik mõningal määral siiski teeb ei kompenseeri moraalset hülgamist. Tahes tahtmata tundub, et tänapäeva Eesti valitsejad on nähtavasti inimesed, kes, lähtudes omaenese rikutusest, ei suuda ilmselt mõista, et kõiki asju siin ilmas – au ja väarikust eelkõige – ei saa ainult rahaga kinni maksta. Ja see on kurb.

Hendri Arro

---

1) 18.04.1006.a. arutas Riigikogu oma 10. koosseisu 7. istungjärgul Isamaliidu ja Res Publica fraktsioonide poolt esitatud seaduseelnõud 688 OE “Eesti kodanike relvavõitlusest NSV Liidu sõjalise okupatsiooni vastu” ja otsustas selle tagasi lükata.

2) Ülalesitatud asjakohase karikatuuri lisas artikli avaldamisel internetis EVL koduleheküljel selle toimetaja Vaino Kallas